મહાત્મા

તુળસીદાસ તથા કબીરની સાખીઓ.

કીંમત ચાર આના.

મહાત્મા

તુલસીદાસની

તથા

કબીરની સાખીઓ અને કબીરદાસનાં ભજન

કિંમત બે આના.

છપાવનાર અને વેચનાર:—

કાગઝી મહમુદ એન્ડ મહમદભાઈ બુકસેલર.

ઠે૦ ટાવર રોડ, અલાયાની વાડી સામે—સુરત.

સુરત બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળમાં આવેલા શ્રી

અનાવિલ બંધુ પ્રીં. પ્રેસમાં ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયકે છાપ્યું.

તુલસીદાસની સાખી.

સાખીઓ.

સત્ય વચન ઔર દીનતા, પર સ્ત્રી માત સમાન;
ઇતનેસે હરિ ના મિલે, તો તુલસીદાસ જમાન,—૧
તુલસી આ સંસારમેં, ભાત ભાતકે લોક;
સબસે હિલ મીલ ચાલીએ, નદી નાવ સંજોગ,—૨
કહાં કાશી કહાં કાશ્મીર, ખુરસાન ગુજરાત,
તુલસી એસે જીવકું-પ્રારબ્ધસે લે જાત,—૩
ઉંચા કુલ કીસ કામકા, જ્યાં નહી હરિકો નામ,
તુલસી વોહી પંથ ભલો, જીસ મુખ હરિકો નામ,—૪
તુલસી પંખી પીનેસે, ઘટે ન સરીતા નીર;
ધર્મ કીએ ધન ના ઘટે, સહાય કરે રઘુવીર;—૫
તુલસી ગરીબ ના સતાવીએ, બુરી ગરીબકી હાય;
મુવા ઢોરકે ચામસે, લોહા ભસ્મ હો જાય—૬
રામ નામ સબ કોઇ કહે, ઠગ ઠાકોર ઔર ચોર;
વિના પ્રેમ રીઝે નહી, તુલસી નંદકીશોર,—૭
તુલસી નીચ જનસે કભી, બને ન ઉંચા કામ,
મઢત નગારા ના બજે ચુવા કેરે ચામ,—૮
તુલસી તલપ ન છોડીએ નીશ્ચે લીજે નામ,
મનુષ્ય મજુરી દેત હે ક્યું રાખેગો રામ,—૯

તુલસી સબ મેં જાનીયો, બડો ગરીબ નિવાજ,
મોતી કણુ મોંઘા કીયા, સોંઘા કીયા અનાજ,—૧૦
તુલસી સમય વહિ ગયો, જાણ્યા નહિ જુગદીશ,
જનની જણતાં નાળ કટી, તો કયું ન કાટયો શીશ,—૧૧
એક ઘડી આધી ઘડી, આધીમેં પણ આધ,
તુલસી સંગત સાધુકી, કટે કોટી અપરાધ,—૧૨
ચલતી ચકી દેખકે, દીયા કબીરા રોય,
દો પડ ભીતર આયકે, સાબીત રહા ન કોઇ,—૧૩
ચલતી ચકીમેં વીરાજતે, તુલસી કહે સબ લોક,
કોઇ વીરલા સંત રહે ગયા, પરીબ્રહ્મ કીલકી ઓટ,—૧૪
દયા ધર્મ કો મુળ હે, પાપ મુળ અભીમાન;
તુલસી દયા ન છોડીએ, જબલગ ઘટમે પ્રાણ,—૧૫
આવ નહી આદર નહી, નહી નેનુમે નેહ,
તુલસી વો ઘર ન જાઇએ, કણુ કંચન વરસે મેહ,—૧૬
આવ હય આદર હય, હય નયનોમેં નેહ,
તુલસી વો ઘર જાઇએ, મર પત્થર વરસે મેહ,—૧૭
તુલસી સીતા રામકું રીઝ ભજે વા ખીજ,
ઉલટા સુલટા વાવીએ, જયું ખેતરમેં બીજ,—૧૮
તુલસી લીંબકા, ચખના ચાહે ખાંડ,
મન ચાહે વેરાગકું, ઘર ચાહે રાંડ,—૧૯
તુલસી વશીકર્ણ મંત્ર હે, તજીએ વચન કઠોર,
મીઠી મીઠી બોલ સે, વશીકર્ણ નહિ ઓર,—૨૦

કૃષ્ણ કૃષ્ણ સભી કહે અજોધ્યાકે સબ કોઇ,
તુલસી બ્રીજમે જાયકે કયા રામસે વેર હોય,—૨૧
મોર મુગટ ધરો, કીટ મુગટ ધરો શીશ,
ધનુષ્ય બાણ હસ્તક ધરો, તો તુલસી નામે શીશ,—૨૨
કહા કહું છબી આજકી, ભલે બીરાજે નાથ,
તુલસી મસ્તક જબ નામે, ધનુષ્ય બાણ લયો હાથ,—૨૩
કીત મોરલી કીય ચંદ્રિકા, કીત ગોપીઅનકો સાથ,
અપને ભકતકે કારણે, શ્રીકૃષ્ણ ભયે રઘુનાથ,—૨૪
તુલસી નીઠે નહી મોહ–તમ કોટી કરો ગુણ સંગ્રામ,
હૃદય કમળ ફુલે નહી, બીન સમરે રઘુરામ,—૨૫
સતીયા સત નવ છોડીએ, સત છોડે પત જાય,
સતકી બાંધી લક્ષ્મી, ફીર મીલેગી આય—૨૬
ચિત્રકોટકે ઘાટપર ભઈ સંતનકી ભીડ,
તુલસીદાસ ચંદન ઘસે તીલક કરે રઘુવીર,—૨૭
તુલસી પર ઘર જાઇકે દુઃખ ન કહિએ રોય,
અપના ન ભાર ગુમાઇયે, જો હોની હોય સો હોય,—૨૮
તુલસી તલપ ન કીજીએ રીજક મોત સબી સાથ,
માયા રૂઠે જગતમાં સબી દોર પ્રભુ કે હાથ—૨૯
તુલસી રેખા કરમકી, કબુ ન મીટે રામ,
રેખન સમસ્થ હય પણ સમજ કીયો હય કામ,—૩૦
ન ધન રહે જોબન રહે, ન રહે ગામ ને ઠામ,
તુલસી જગમેં જશ રહે, કર દે કીસીકા કામ,—૧૩

પર ધન પથ્થર જાણીએ, પર સ્ત્રી માત સમાન,
ઇતનેસે હરિ ના મીલે, તો તુલસીદાસ જમાન—૩૨
સબ સોનેકા નગર બન્યા પારસમણીકા કોટ,
તુલસી હરિકી ભક્તિ બીન જમડા કરે ધમરોલ—૩૩
તુલસી પુર્વકે પાપસેં હરી ચર્ચા ન સુહાય,
જેસે તાપકે જોરસે ભોજનકી રૂચી જાય,—૩૪
તુલસી જીસકે મુખસે ધોખે નીકલે રામ,
ઉસકે પાઉંકી મોજડી મેરે તનકે ચામ,—૩૫
રામ નામકો આલસી ભોજનકો હુશિઆર,
તુલસીં એસે નરકો વાર વાર ધિક્કાર—૩૬
તુલસી કહે ઇસ જગતમેં સબસે મીલને ધાય,
કયા જાણે કીસ એસસે રામચંદ્ર મીલ જાય,—૩૭
ખેતર બગાડયું તણખલે સભા બગાડી ધુડ,
ભકિત બગાડી લાલચે જેમ કેસર પડી ધુળ,—૩૮
સેજ દીયા સો દુધ બરોબર, માંગ લીયા સો પાણી,
એંચ લીચા સો રકત બરોબર, ગોરખ બોલે વાણી—૩૯
ચાર પહોર ધંધો કરે, ચાર પહોર રહે સોઇ,
રામ નામ ઘડી ના લીયો, મુકિત કહાંસે હોય—૪૦
મેં કહો ગોપાલ ભજ મેં કહો ન ગોપાલ
મે ન કહયો યુ તેને કીયો કર્યું ન પડે જંજાલ,—૪૧
કનક ઘડયો નંગે ચડયો, ચડયો શીશ ગોપાલ,
કૃતિ સ્વભાવ ના મીટયો અંત પુછકો બાલ,—૪૨

પલંગ પઠા બજારમેં હોનુ હીનકી ખેર,
ના કીસીસેં દોસ્તી ના કીસીસે વેર.—૪૩
કાલ કરે તો આ જ કર, આજ કરે તો અબ,
અવસર વીત્યો જાત તો ફીર કરેગો કબ,—૪૪
સંશારીચાકા ટુકડા નવ નવ આંગળ દંત
ભજન કર્યો થકી પચે નહિ તો કહાડે અંત,—૪૫
સંકટસે સાધુ ભયે સાધુસે મુનીજન હોય;
ચલા જાવે વૈકુંઠમેં પલ્લા ન પકડે કોય.—૪૬
જપમાલા છાપા તિલક સરે ન એકે કામ;
મન કાચે જાચે વૃથ, સાચે રાચે રામ.—૪૭
જ્યુ કાઠકું ઘુન ખાતા હે, કોઇ ન જાણે પીર;
જ્યું ચિંતા ચિતમેં બધે, બુદ્ધિ બલ ઘટત શરીર,—૪૮
જ્ઞાન હડી ચોપટમાં, સબ કોઇ ખેલો આય;
નીરગુણો નીરાકારી, જીતે સો લઇ જાય.—૪૯
ભક્તિ બીજ પલટે નહી જો જુગ જાય અનંત;
ઉંચનીચ ઘર જન્મ લે તોએ સંતકો સંત.—૫૦
પડા રહે દરબારમેં ધક્કા ધણીકા ખાય;
કબુ લેહેર દરીયાવકી દુ:ખ દારીદ્ર મીટ જાય.—૫૧
સંસારી નીરધન દુ:ખી, રાજા દુ:ખીકો દુર્લભ,
વૃદ્ધકાળે વેસ્યા દુ:ખી, જોગી દુ:ખી ધન સંચતે.—૫૨
માતા તિર્થ, પિતા તિર્થ, તિર્થ જેષ્ટ બંધવા;
વચને વચને ગુરૂ તિર્થ, ઓર તિર્થ અભ્યાગતા.—૫૩

રામનામ સબ કોઇ કહે દશરથ ન કહે કોઇ;
એકવાર દસરથ કહે, તો કોટી યજ્ઞ ફળ હોઇ.—૫૪
આવ કહે સો ઓલીયા, બેઠ કહે સો પીર;
જીસ ઘર આદરભાવ નહિ ઉસકા કાટો શીર.—૫૫
અંત બડે પરમારથી શીતળ ઉનકે અંગ;
તપત બજાવે ઓરકી, દે દે અપનો રંગ.—૫૬
કાટે તો ખીજે નહી ખીજે તો નહી નેહ,
પથ્થર મારે ફળ દીએ, તાપ શીત સબ સેહ—૫૭
રામ રૂપૈઆ રોક હે ખરચત ખુટે નાહી;
લેતે દેતે ના ઘટે એસી ચીજ કોઇ નાહી,—૫૮
રામ જગતકા શેઠીયા રહે વૈકુંઠકે માંહે;
નીશદીન વોહ હીસાબમે કૈં આવે કૈં જાય.—૫૯
કળજુગ સમા કો જુગ નહી, જો જપે શ્રીરામ બોલાય;
બીજા જુગે મુશ્કીલ મળે, કળજુગમાં તુર્ત મળે આય.—૬૦
પડદે રહેતી પદમણી, ન લેતી હરીનું નામ;
કરણીએ સર્જી કુતરી, ઢુંઢે આખું ગામ—૬૧
બાલાપનમેં હરી ભજે ગજમેં રહે ઉદાસ;
તીર્થકી આશા કરે કભી આવેંગે દાસ.—૬૨
રામ ઝરૂખે બેઠકે, સબકા મુજરા લેત,
જેસી જીનકી ચાકરી તેસા તીનકુ દેત.—૬૩
રામ નામકી ઔષધી ખરી રીતસે ખાય;
અંત પીડા વાધે નહી મહા રોગ મીટ જાય;—૬૪

રામ નામકી લુટ હે, લુંટ શકે તો લુટ;
અંતકાળ પસ્તાયગો, જબ પ્રાણ જાયગા છુટ.—૬૫
જનની જણ તો ભકત જણ, કાં દાતા કાં શુર;
નહી તો રહેજે વાંઝણી, મત ગુમાવીશ નુર.—૬૬
ભજો મન રામ ઔર સીતા જનમ તો જાત રહે બીતા;
એહી ભાગવત હય એહીમેં હય ગીતા.—૬૭
રામનામ સમશેર પકડકે, કૃષ્ણ કટારી બાંધ લીયા.
દયા ધર્મકો ઢાલ બનાવે, જમકા દ્વારા જીત લીયા.—૬૮
રામ નામ નીજ મંત્ર હે સતગુરૂ દયો બતાય;
ઓળખ ખાયે પચ રહે વાકી વેદના મીટ જાય.—૬૯
સીઆપતિ રઘુનાથકું નેક નમાયો શીષ;
લંકાપુરકો બેસણો શ્યામ કીયો બક્ષીસ.—૭૦
સીતાપતિ રઘુનાથજી તબ લગ મેરી દોડ;
જેસે કાગા ઝાંઝકો ચલન શકત કછુ ઓર.—૭૧
સીતા રામકી સાયબી, બીગઠ મલકા રાજ;
સુરત વૈકુંઠ હો ગઇ સબી રામ પ્રતાપ.—૭૨
સીયા તબ તરૂવર ભયા કાટા તબ ભયા ઝાઝ;
તારે પણ બોળે નહી પ્રભુ બાંધ ગ્રહેકી લાજ.—૭૩
રોગી પરમ સેવકા દરીદ્રી પરમ ત્યાગી,
કુટીલ નારી પતિવૃતા બુદ્ધી વેશ્યા તપશ્ચારી.—૭૪
મરૂ પણ માગુ નહિ અપનાં તનકે કાજ;
પરમારથકે કારણે જાચત ન આવે લાજ.—૭૫

મેં જાના હરિ દુર હય, હરિ હય હૃદયા માંહે;
આડી ત્રાડી કપટકી તાસે દીસત નાંહે;—૭૬
કંચન ત્યાગો સહજ હય, સહજ ત્રીયા કા નેહ,
માન બડાઇ ઓર ઇર્ષા ઘટે તુલસી દુર્લભ દેહ.—૭૭
અગન પલીતા રાજદંડ, ચોર મુશ લે જાય,
ઇતના દંડ દુનિયા સહે, ધર્મ દંડ સહ્યા ન જાય,—૭૮
કેહણી મીસરી ખાંડ હે, રેહણી વરતા લોક,
કહેણી કહે રેહણી રખે, એસા વીરલા કોક,—૭૯
અભ્યાગત તો મુખે સ્વેતી વાવંતી કોઇ શુન નાશ,
તે અમર બીજ ઉગતાં લણતાં જુગ જુગ પોંતે આશ—૮૦
નાચે કુદે તોડે તાન તેનું દુનિયા રાખે માન,
ભજન કરે ભાવથી જાણ તેને ન મળે પુરૂ ધાન—૮૧
જેસો દીલ હરામમેં તેસો હરિસે હોય.
ચલા જાવે વઇકુંઠમેં, પલ્લા પકડે ન કોય—૮૨
મન મરે માયા મરે મરમર જાત શરીર.
આશા તૃષ્ણા ના મરે, કેહ ગયા દાસ કબીર—૮૩
જતી જોગી સતી નારી, રણ મધ્યે કોઇ સુખવંત.
ગામ મધ્યે કોઈ ભક્તજન, એ ચારે પૃથ્વીના સ્તંભ—૮૪
બહાના બડા દયાળકા તિલક છાપ ઓર માલ.
કાલુ કહે જમ ડરતહે ભય માને ગોપાલ,—૮૫
લેનેકુ હરિનામ હય, દેનેકુ અન્નદાન,
તરનેકુ આધિનતા બુડનેકુ અભીમાન,—૮૬

લોભ પાપકો મુલ હય, નર્ક મુલ અભીમાન,
જો તરનેકુ ચાહ તો, છોડ લોભ અભીમાન.—૮૭
સાધુ ભુખે ભાવકે!, ધનકે ભુખે નહિ,
જો સાધુ ધનકે ભુખે, વોહી સાધુ નહિ;—૮૮
પાણી તો વહેતા ભલા, બાંધ્યા ગંદા હોય,
સંત તો રમતા ભલા ડાઘ ન લગાવે કોય—૮૯
કરણી કરે નીચકી, ચલે હંસકી ચાલ,
પુછ પકડે શીયાલકા, કીધ બીધ ઉતરે બાલ,—૯૦
લુચા ન હોય આપણા, કુચા ન હોય હીર,
લીમ મીઠા હોય નહિ, કેહ ગયા દાસ કબીર,—૯૧
સંકટસે સાધુ ભયે, પુનીત ભજે ભગવંત,
લક્ષ ચોરાસી ફીરના, હે ઇસકા ન આવે અંત,—૯૨
મુરખકો મુખ બંધસે બોલત વચન ભુજંગ.
તાકો ઓળખ માન હય, વીષ નહિ લાગત અંગ,—૯૩
મમ ઇચ્છા સર્વે નાસ્તી, દઇવ ઇચ્છા પ્રવર્તતે,
રાજકન્યા રાજદ્વારે, ભાલુ બ્રાહ્મણ ભક્ષતે,—૯૪
હરી–હીરા કેરી ગાંઠડી, ગ્રાહક વીના મત ખોલ,
જબ મીલે હિરાકે પારખુ, હીરા લેશે મોઘે મોલ,—૯૫
જ્ઞાનીને જ્ઞાની મળે રસની લુંટાલુંટ,
અજ્ઞાનીને જ્ઞાની મળે, બડી માથાકુટ,—૯૬
જ્ઞાનીના ગુરૂ થવું જ્ઞાનીના થવું દાસ,
અજ્ઞાની ઉપાડે ધોકો તો લે જ્ઞાની મોંમાં ઘાસ,—૯૭

બડા બડાઇ નવ કરે, બડા ન બોલે બોલ.
હીરા મુખસે ના કહે, લાખ હમારા મોલ,—૯૮
ચીંતાથી ચતુરાઇ ઘટે, દુખસે ઘટે શરીર.
પાપસે ઘટે લક્ષ્મી, કહે ગયા દાસ કબીર.—૯૯
મન ગયા તો જાને દે, મત જાને દે એ શરીર.
ના ખેંચી કમાન તો ક્યાં લગેગો તીર,—૧૦૦
કબીરા કહે એહી જગ જેસી અંધી ગાય.
વાછડા થા સો મર ગયા, જુઠી ચામ ચટાય—૧૦૧
ભારત અપની જનની તજી; પિતા તજે પ્રલ્હાદ,
વિભીક્ષણ અપના ભાઇ તજે, શ્રીરામકે કાજ.—૧૦૨
માલા બનાઇ કાષ્ટકી, બીચમે ડાલા સુત.
માલા બીચારી કયા કરે, જપનેવાલા કપુત.—૧૦૩
કયા કરે રઘુનાથજી શબ કરમકા ખેલ,
બીભીક્ષણકુ લંકા દી, હનુમાકુ તેલ—૧૦૪
કામીકા ગુરૂ કામ હે, લોભીકા ગુરૂ દામ.
કબીરાકા ગુરૂ સંત હે, સો સંતનકા ગુરૂ રામ.—૧૦૫
કબીર કહે કનક કામની, દોનુ બડી જંજાલ.
જાતે હે હરિ મીલનકુ, તો બીચમે ઢાલે સાલ.—૧૦૬
માયા બડી ચોરટી. માંહ્ય બેઠી હે વાટ.
નિરગતસે ફસ પડે કબીરા ગયે કાટ,—૧૦૭
મુખ કીયા સમરનકુ સુનનેકુ દીયા કાન,
તરનેકુ કીયો લીનતા, બુડનેકુ અભિમાન.—૧૦૮

સજજનસે દુર્જન ભલે, કે પર નિંધા કરંત,
દુરજનકુ ઉધારત, આપે નરક પડંત.—૧૦૯
બ્રાહ્મણ ભયે તો કયા ભયે, ગલેમે ડાલા સુત,
આત્મજ્ઞાનકી ખબર નહી, ભયે સ્મશાનકા ભુત,....૧૧૦
કપટીકે મન કપટ બસે, સુરકે મન સંગ્રામ.
લોભીકે મન ધન બસ, ફકીરકે મન રામ.—૧૧૧
પરનારી ઝેરી છુરી મત લગાવો અંગ,
દશ શીશ રાવણકે ગયે પરનારીકે સંગ;—૧૧૨
પરનારી પ્રસન્ન ભઇ, દે ન શકત કછુ ઓર,
મુખપાત્ર આગે ધરે, માંહી નરકકો ઠોર.—૧૧૩
ચંદન પડા ચમાર ઘર, નીત ઉઠ કુટે ચામ.
ચંદન બીચારા કયા કરે, પડા નીચસે કામ,—૧૧૪
પાણી તો બાંધ્યા ભલા, જો કુછ ઉંડા હોય.
સંત તો બેઠા ભલા, જો કુછ પરમારથ હોય,—૧૧૫
સજજનસે સજજન મીલે તો હોવે દો દો બાત,
ગધાસે ગધા મીલે, તો ખાવે દો દો લાત.—૧૧૬
મરના મરના સો કહે, મરી ન જાણે કોઇ,
જો મરનેકુ જાણે તો ફીર ન મરના હોય.—૧૧૭
કબીરા કહે મેં હરી ભજુ, મુવે મુકતી પાઉ,
દોનુ હાથમેં મોદક હય, મન માનો સો ખાઉ—૧૧૮
રામ નામ લીયે હસીને, ખુબ કામ કર ગયા;
રામકુ વીસારેગા તો જીતી બાજી હાર ગયા.—૧૧૯

કબીરા કોઠી કાષ્ટકી, ચોદશ લગી અંગાર,
માંહે પડયા સો ઉગર્યા, જલ ગયા દેખન હાર.—૧૨૦
સંતોષ ગુણમેં સુખ વધતે, હે કામ રજો ગુણ હોય,
અલસે તમો ગુણ વધત રહત જ્ઞાન સબ ખોય,—૧૨૧
મનકી જાણે દીલકી જાણે, જાણે ચીત્તકી ચોરી,
ઉનસે કયું છીપાઇએ, જીસકે હાથમે દોરી,—૧૨૨
ધન્ય ભુમી ધન્ય ગામ ને, જ્યાં સંત બીરાજે આઇ;
સબ્રિ ભુમી પાવન કરે, હિલી મીલી જશ ગાઇ:—૧૨૩
અજગર કરે ન ચાકરી પંખી કરે ન કામ;
દાસ મલુકા યું કહે, સબકા દાતા રામ.—૧૨૪
ચકી ચકી સબ કહે માતી (ખાલડો) ન કહે કોઇ;
જો માલીકશે લગ રહે તો, બાલ ન બાંકા હોઇ;—૧૨૫
રામ ભજો તો અબ ભજો ફીર ભજોગે કબ.
હરીઅલ હરીઅલ રૂખડે ઇંધણ હો ગયે સબ.—૧૨૬
પોથી સો થોથી બની, પંડીત બને ન કોઇ,
અઢાઈ અક્ષર પ્રેમકે, પઢે સો પંડીત હોય—૧૨૭
હરિ ભજવે હક બોલાવો દોનો બાત વિરલ;
તુલસી તાકો રહેત હે, આઠો પોર અમલ;—૧૨૮
હરિ આવ્યો હરિ ગયો, હરિ કે હુઓ પાર.
હરિ હાથમેં મીલ ગયો, તો હરિ ભયો ઉદ્દાર.—૧૨૯
અરધા ચંદા ઉગીયા અરધા ઘોડેકી નાલ,
અરધા ગુરૂકી પાવડી, તો ચોથા અરધા ગાળ.—૧૩૦

કબીરે કહે ન રાખીએ, ભાણુ એસી બ્રાત,
પેટમેંસે પીછા કાઢે, એસા મેરા નાથ,—૧૩૧
તુજે પરાઇ કયા પડી, તુ અપની નીવેડ.
તેરિ ઝાઝ દરિઆવમે, ડુબે નહીતો બેઠ, —૧૩૨
જાકે બોલે બંધ નહી, મરમ નહી મનમાંય
તાકો સંગ ન કીજીએ, છોડ ચલે બનમાંય—૧૩૩
જો જામે નીશદીન બસે તો તાહે પાવન
સરિતા ગજકુ લે ચલી ઉલટા ચલે મીન.—૧૩૪
સાહેબકા ઘર દુર હય, જેસી લંબી ખજુર,
ચડે તો ચાખે પ્રેમરસ, ગીરે તો ચકના ચુર,—૧૩૫
પશુકી તો પનિઆ ભઇ નરકો કશુ ન હોય.
નર જો કે કરણી કરે, તો નરકો નારાયણ હોય,—૧૩૬
કહેતે સો કરતે નહિ, મુખકે બડે લબાડ,
કાળમુખ લે જાયગે, સાહેબકે દરબાર,—૧૩૭
જીતને તારે ગગનમે, ઉતને શતરૂ હોય.
કૃપા હોય શ્રી રામકી તો બાલ ન બાંકા કોય.—૧૩૮
આજ્ઞા તો શ્રી રામ નામકી દુજી આશ નિરાશ,
નદી કીનારે ઘર કરો, કદી ન મરતી પ્યાસ;—૧૩૯
કુછ કરણી કુછ કરમ, ગતિ કુછ પુર્વકી નેક.
પુણ્ય ભાગ કબીરકો જો પીયુ ધાર્યા અલેક;—૧૪૦
કબીર સુલ પર ઘર કરે, જેમ કામની કરે શ્રૃંગાર
કાલ બી ઉમકુ કયા કરે, જો અષ્ટ પ્રહર હુશીયાર—૧૪૧

કબીર સાહેબે મરતી વખતે કહેલી સાખીઓ

કાજ હંસા કુચ હય જમડા મેરા ગુલામ.
લગા ધુવા સંતકા, વઇકુંઠ હુવા મુકામ;—૧૪૨
મનકો કહે ન કીજીએ, મન જયાં ત્યાં લે જાય;
પણ મનકુ એસા મારીએ, કે ટુક ટુક હો જાય—૧૧૩
લક્ષ્મી કહે મેં નિત નવી, કોની ન પુરી આશ;
કીતને સિંહાસન ચડ ગયે, કીતને ભયે નીરાશ;—૧૪૪
સાહબકે દરબારમાં સાચેકુ શીરપાવ,
જુઠા તમાચા ખાયગા, કયા રંક કયા રાવ,—૧૪૫
ઢોર ઘડતાં મનુષ્ય ઘડયો, ભુલ્યો શીંગને પુછ;
તુલસી હરીકી ભક્તિ બીન, ધીઃક્ક દાઢી ધીઃક્ક મુછ,—૧૪૬
તુલસી કહે મેં પારખ્યું પરખ્યા રામ રતન.
જપ તપ તીરથ કાચમણી, ત્યાં નહી માન્યું મન—૧૪૭
તુળશી તુળશી કયા કરો, તુલસી બનકા ઘાસ;
કૃપા ભઇ રઘુનાથકી, હો ગયે તુલસીદાસ,—૧૪૮
તુલસી એક હી વોહી એ તિલ ન માગે મુન,
કૃપા ભઈ રઘુનાથકી હો ગઇ લુંચા જુન,—૧૪૯
તુલસી વહાં ન જાઇએ. જયાં ન કબે કો આવો
ઘાસ બરાબર જાણીએ, કયાં રાજા કયાં રાઓ,—૧૫૦
અબં ખર્વસે દ્રવ્ય હય, અલ્પ ઉદતસે રાજ.
તુલસી એક દિન મર્ણ હય આવે કાંઇ ન કાજ—૧૫૧

આદી અંત આઇ નહિ, અંત સંગ નહિ જાય,
બિચ ભઇ બીચ ગઇ તુલશી જંખે બલાય—૧૫૨
તુલસી એ સંસારમે સબી ભક્ત બન જાય,
નર્ક કુંડ ખાલી પડે, વઈકુંઠ કહાં સમાય—૧૫૩
રામનગર યે રામકા વસે ગંગકે તીર
અજોધા નગરી રામકી, ચોકી હનુમંત વીર,—૧૫૪
તુલસી જહાં વિવેક નહિ, તહાં ન કરીએ વાસ
સત શબ્દ એક હે કર કર કપુર કપાસ—૧૫૫
નદી સમાન જલ નહિ, બંધુ સમો બેલ નાહીં.
સુરજ સમાન તેજ નહિ, મેઘ સમો જળ નાહીં—૧૫૬
મેઘ સમાન જલ નહિ કોઇ, આપ સમાન બલ નાહિ
નેણ સમાન નહિ તેજો, અન્ન સમાન નહિ પ્રાન—૧૫૭
આભ બેરણુ બાદલી, જલ બેરણુ સેવાલ
પુરૂષ બેરણુ નિંદ્રા, મચ્છા બેરણુ જાલ,—૧૫૮
મૃગ માતંગ ભ્રંગ પતંગ મિનહુ લાશ,
પાંચે વિષકે ભોગશે ભયે પાંચકો નાશ,—૧૫૯
શ્વાસે શ્વાસમે રામ ભજ, મિથ્યા સ્વાસ મત ખોય;
ના જાણું એ શ્વાસકી, આવન ફીર કબ હોય,—૧૬૦
કકા કેવળ બ્રહ્મ હે, બબા બિજ શરીર
રસ સબ રસ રહ્યા, તાકા નામ કબીર,—૧૬૧
શ્વાસકી કર રમની અજપા કો કર જાપ.
પરમ તત્વકો ધ્યાન ધર, સોહે આપોઆપ.—૧૬૨

જ્ઞાન કથે સો પુત હમારા, કથની કથે સો જ્ઞાની.
રાહસે રહે સો ગુરૂ હમારા, હમ રહે ઉનકા સાથી.—૧૬૩
જીસ્કુ રામ કૃપાળુ ઉસ્કુ ન મારે કોય,
ઉસ ઉપર દુનીયા ઉલટે તોભી કછુ ન હોય,—૧૬૪
હરિ ભક્તિમેં તીન ગુણ, હરકોઇ લાગે પાય,
ખાનેકુ મિષ્ટાન્ન મિલે, આખર વઇકુંઠ જાય,—૧૬૫
સુરતસે કીરત બડી, બીના પંખ ઉડ જાય,
સુરત તો જાતી રહે, કીરત કભુ ન જાય,—૧૬૬
સજ્જનસે સજ્જન મીલે જયું ચંદનમે કપુર,
હરીજનકું હરીજન મીલે, જયું ભાંગમેં ધંતુર,—૧૬૭
બડો બડાઈ નવ કરે બડી ન બોલે વાત,
કયાં વિષ્નુકી મહિમા ઘટી ભ્રગુને મારી લાત,—૧૬૮
વચન નહિ વિદ્યા નહિ, મુખમે નહિ હરિનામ,
સો મુખમે દીશ ફરો સબી ગામકે ગામ.—૧૬૯
પુર્વકે લોક ચાહતે થે ન્યાય ધર્મ હરિનામ,
અબકે લોક ચાહતે હય, કામની ચુગલી રામ.—૧૭૦
હરિ દાસનકો તીસ કોસ ઓર પંડીતકુ વીસ,
સાધુકે હૃદયકે બશે સંતનકુ ચર્ણ શીશ.—૧૭૧
આયા હય સો જાયગા રાજા રંક ફકીર,
કીતને સિંહાસન ચડ બેઠે, કીતને પહેને જંજીર.—૧૭૨
કાયા વાડી મન કેવડા મચી અમૃત વેણુ.
પ્રાણ પુરૂષકે બાગમે અજબ ફુલ દો નેન.—૧૭૩
કબીર કહે મેં ટેક ગ્રહી ગ્રહી શકે ન કોઈ,

પલ ભર વિસરૂ રામકુ તો ગુરૂ હત્યા મોએ હોય—૧૭૪
ચલના ભલા કોચકા દુહિતા, ભલી ન એક,
મંગના ભલા ન બાપસે જો પ્રભુ રાખે ટેક,—૧૭૫
પાવ પલકકી ખબર નહી, કરે કાલકી બાત,
જીવકે પર જમ પ્રીરત હે જ્યું તેતર પર બાજ—૧૭૬
પાનીસે ધન હોતા હે, પાનીસે ધન જાત,
બ્રાહ્મણુની નીંદા થકી જડા મુખસે જાત.—૧૭૭
દુઃખમે સબ હરીકો ભજે, સુખમેં ભજે ન કોઇ,
જો દુઃખમેં સબ હરીકો ભજે તો દુઃખ કહાંસે હોય—૧૭૮
જાકો જેસી લગન હે વોહી વાકરામ.
જબ રામ રૂદેમેં રમ રહ્યો, તો ફીર કયા કીસીકે કામ.—૧૭૯
જબ બીગડે જબ ચતુર નર ચાં બીગાડેગા કુડ.
આશા બીચારી કયા બગડે, જબ બીગડે, જબ દુધ.—૧૮૦
જો મતી પિછ સાંભરે સો મતિ આગે હોય,
કાજ ન બીગડે આપકા, બુરા કહે નહિ કોય.—૧૮૧
હોનારી હીરદે બસો, બીસર જાય સબ શુદ્ધ,
જેસી હરિકી ભાવના વેસી સુજે બુદ્ધ.—૧૮૨
હલદી તજે ના જરદી ખટરસ તજે ન આમ,
ગુણી તો અવગુણ તજે ગુણકો તજે ગુલામ,—૧૮૩
આગ લાગી નવ ખંડમે જલ જલ પડે અંગાર,
જો નવ હોતે સંત તો જલ મરતા સંસાર,—૧૮૪

સુખીઓ સબ સંસાર, ખાવે ઓર સોવે,
દુખીયા દાસ કબીર ગાવે ઓર રોવે,—૧૮૫
કબીરા તેરી ઝુંપડી, ગલ્લ કટ્ટકે પાસ,
કરેગા સો પાયગા. તુ કયુ હોય ઉદાસ,—૧૮૬
કબીરા પોકારી યુ કહે વોતા આપ શરીર,
પાંચે ઇંદ્રી વશ કરો તો આપે દાસ કબીર,—૧૮૭
કબીરા ખડા બજારમે લેલો કાઠી હાથ.
જો ઘર કુંક અપના સો ચલે હમારે હાથ,—૧૮૮
અતિ ભલા નહિ બોલના. અતિ ભલા નહિ ચુપ.
અતિ ભલા નહિ બરસના, અતિ ભલા નહિ ધુપ—૧૮૯
ધીરે ધીરે રાવતો ધીરે સબિ કુછ હોય,
માળી સીંચે સો ઘણું, પણ રત વિના ફળ ન હોય,—૧૯૦
ઓછે નરકે પેટમે રહે ન મોટી બાત,
પાવશેરકે પાત્રમે કેસે શેર સમાત,—૧૯૧
ભર્યો સો છલકે નહી, છલકે સોહી આધા,
ઘોડા તો ભુંકે નહી, ભુંકે સોહી ગધા,—૧૯૨
નારી પુછત નરકું તુમ કાયસે બદન મલીન
કયાં ગાઠેસે ગીર પડા કયા કીસીકુ દીન,—૧૯૩
નહિ ગાંઠસે ગીર પડયો નહિ કીસીકું દીન,
દેતે દીઠે દાતારકુ તેથો ભયો મલીન,—૧૯૪
ભક્તિ એસી કીજીએ જેસી ટંકણ ખાર,
આપ જલે પર રીઝવે ભાંગ્યા સાધે હાડ,—૧૯૫

ઘર બાળે ઘર ઉગરે ઘર રાખ્યે ઘર જાય,
એક અચંબા એસા દેખા શ્વાસમાં કાળકુ ખાય,—૧૯૬
સાંઇ મેરા બનીયા વણુજ કરે વેપાર,
બીન ઠાંડી બીન ત્રાજવે તોળે સબ સંસાર,—૧૯૭
મોહ નદી વિશાળ હય, કોઇ ન ઉતરે પાર,
જો ઉતર તે પાર સો રહે વઇકુંઠ મોઝાર,—૧૯૮
સાચે શ્રાપ ન લાગીએ, સાચે શ્રાપ ન ખાય,
સાચે સાચે મીલ રહે, સાચે સતગુરૂ સહાય—૧૯૯
મનકે હારે હાર હય, ઓર મનકે જીતે જીત,
પરીબ્રહ્મ જો પામીએ, મન હૃદયથી પ્રતીત—૨૦૦
રામ નામકે કારણે સબ ધન હાલ્યો ખોય,
મુરખ જાણે ગીર પડયો દીન દીન દુબળો હોય—૨૦૧
રામ નામ સબ કોઇ કહે, ઠગ ઠાકોર ઓર ચોર,
ધ્રુવ પ્રહ્લાદ જો તર ગયે, વોહી નામ કછુ ઓર,—૨૦૨
સાધુ મીલે સાહેબ મીલે અંતર રહી ન રખે,
મનસા વાચા કર્મણા સાધુ સાહેબ રેખ,—૨૦૩
શુરા તેજ ધરે નહિ યુદ્ધ રણ ઝુડે ગમાર,
સત્ય બચન પલટે નહિ. જો ઉલટ જાય સંસાર,—૨૦૪
હદ હદ સબ કોઇ ચલે. બેહદ ચલે ન કોય.
બેહદકે ચાટે માંહી રહા કબીરા સોય,—૨૦૫
તરોવર સરોવર સંત જન ચોથા વરસે મેહ,
પરમાર્થ કે કારણે ચારે ધરીઓ દેહ,—૨૦૬

મુક્તિ વશે વૈરાગ હે ઓર બંધનકુ સ્નેહ,
સબ ગ્રંથનકો એહી મત, મન ભાવે શો લેહ—૨૦૭
સંત સમાગમ ઓર સરીતા ચલે વિહગમ ચાલ,
જ્યું જ્યું વેરી નીકશે ત્યું ત્યું કરે નીકાલ,—૨૦૮
જેસી જાકી બુદ્ધિ હય તેસિ કહે બનાય
વાંકો બુરો ન માનીએ સો સુવેણુ કહાંસે લાય,—૨૦૯
ભક્તિભાવ ભાદર નહિ સરીતા ચલી ધોલાય
સરિતા તો તબ જાનીએ જો જેષ્ટ માસ ઠેલાય—૨૧૦
ગુરૂ લોભી શીષ્ય લાલચુ દોનો ખેલે દાવ,
દોનો બુડે બાપડે સો બેઠ પથ્થરકી નાવ,—૨૧૧
જાકા ગુરૂ હય ગ્રહિ ચેલો ગ્રહિ જો હોય,
કીચ કીચકુ ધોવને દાગ ન છુટે કોય,—૨૧૨
બંધકુ બંધા મીલે છોટે કોન ઉપાય.
સેવા કર નિરબંધકી જો પલમે દીયે છુટાય,—૨૧૩
ગુરૂ બીન જ્ઞાન ન ઉપજે. ગુરૂ બીન મીલે ન ભેદ,
ગુરૂ બીન સંશય ના મીટે, ગુરૂ વેદન કા વેદ—૨૧૪
જાકા ગુરૂ હય આંધળા ચેલા નિપટ નિરંધ,
દોનો દોનો ઠેલતે આકે કુપ પડંત.—૨૧૫
સેજ આયા સો ડાલ દીજે ફીર માંગણકું જોઇએ,
કબીર કહે સુન બાળકા કુલ વીચારકે ખાઇએ,—૨૧૬
કોટિ જનમ એકઠા કરે લોહા પારસકે સંગ,
એક વાલકે આંતરે કબુ ન પલટે રંગ—૨૧૭

રામ નામ આધી રતી કોટીક પાપ પહાડ,
આલહાદી વા નામકી પાપ ઠરે સબ છાડ.—૨૧૮
કરત કુસલ ચાતર કુશલ મેહી બડો અફસોસ,
સમુદ્રકે અહીમા ઘટયો જો રાવણકો પાડોશ,—૨૧૯
જો કે મન સાચે રહે તો ક્યા કરત કુસંગ.
મલીઆગર વીષ લાગત નહિ લપટે રહત ભુજંગ,—૨૨૦
સંગત કીજે સાધુકી હરે મનકી વ્યાધ.
સંગત કીજે નીચકી અષ્ટ પ્રહર ઉપાધ,—૨૨૧
સાહેબકે દરબારમે સાચેકુ શિરપાવ,
જુઠા તમાચા ખાયેગા ક્યા રંક ક્યા રાવ,—૨૨૨
નારી નાગણ એસી ભઈ, નારી દો તરફસે ખાય,
જીવતે જીવનો ધન હરે, મુવે નરક લઇ જાય,—૨૨૩
નારી સબ નઠારી મત કહો, કોઇ રતનકી ખાણ,
નારીસે નર ઉપજ્યા ધ્રુવ પ્રહલાદ સમાન,—૨૨૪
જીવ જીવકે આશારે, જીવ કરતહે રાજ,
તુલસી રઘુવીર આશારે, કયું બીગડેગો કાજ,—૨૨૫
નિંદા હમારી જો કરે મિત્ર હમારા સોય,
સાબુ લેવે ગાંઠકા મેલ હમારા ધોય,—૨૨૬
તુલસી ધીરજ કે ધરે, કુંજણ ભર ભર ખાય,
ટુક ટુકડે કારણે શ્વાન ઘરોઘર જાય,—૨૨૭
ફાંકાં ફેક્ત ફેરાઠ દીલ આશાન દીલ ગંભીર,
ફીકર ફેક્ત ફકની કરે તાકા નામ ફકીર,—૨૨૮
કપટી મિત્ર ન કીજીએ અંત પેઠ બુધ લેત.
આગે રાહ બતાયકે પીછે ધોકા દેત.—૨૨૯

સિ કહસેં શ્રિ ઉપજે, તા કહુત તમ નાશ,
તુલસી સીતા કહે રઘ નામ લે પાશ,—૨૩૦
રાજા જોગી અગન જલ ઉનકી ઉલટી રીત.
પરશુરામ કહે રાખીયે થોડી ઉનસે પ્રીત,—૨૩૧
ગંગા કિનારે ઘર કરો, નહાઓ નીર્મળ નીર,
દીક્ષા વિના નહિ પામીયે, કહે ગયા દાસ કબીર.—૨૩૨
માયા એસી ડાકની ખાયો સબ સંસાર,
એક ન ખાયો કબીરો, જે રહયો રામકે આધાર.—૨૩૩
સિરે ગુણ તો શીરા કથે, નિરગુણ કથે કબીર,
રામ રતન તુલસી કથે, જય જય શ્રી રઘુવીર,—૨૩૪
કબીર પગડે દુર હય, બિચમે ખડી હય રાત,
કયા જાણું કયા હાયગી રવી ઉગતે પ્રભાત.—૨૩૫
કબીર સુતે સુતે કયા કરે ઉઠકે રામ સંભાર,
એક દીન એસો આયગો લંબે પાંવ પસાર—૨૩૬
આગ લગી નવ ખંડમે ગીર ગીર પડે અંગાર.
દાસ કબિર કંચન ભયે કાષ્ટ ભયે સંસાર,—૨૩૭
કબિર કબિર કયા કરો, જાઓ જમુનાકે તીર.
એક એક ગોપીકે પ્રેમમે, હો ગયે કોટી કબીર,—૨૩૮
દયાકા લક્ષણ ભકિત હય ભકિતકા લક્ષણ જ્ઞાન.
જ્ઞાનકા લક્ષણ ધ્યાન હય, ધ્યાનકા લક્ષણ ત્યાગ,—૨૩૯
રામ નામ જાનો નહી, ફુકટ માનો ભાર.
ધંધા કરતે મર ગયા ઉનકી ભુમ ન બગાડ.—૨૪૦
ત્યાગકા લક્ષણ શાંતીપદ તે જાણો વિમગ વૈરાગ,
વઇરાગ વીશે મુકિતપદ, જો સદા રહત હે ત્યાગ.—૨૪૧

જુહાર જુહાર વણીક કહે, ન જાણે જુહારકા ભેદ.
ભેદ ભણે બીન રહત હય, આઠો પ્રહર બહુ ખેદ,—૨૪૨
જજજામે જગદીશ હય હસ્સામે હરિ સાર,
રસમે રામદાસ રહો તાકી નામ જુહાર,—૨૪૩
સુમરન એસો ચાહીએ જાકો ધરીએ ધ્યાન.
સતજુગ ત્રેતા દ્વાપર કળિ ચાર યુગ પરમાન,—૨૪૪
બિન સંતસંગ ન હરિકથા, તા બીન મોહન જાત,
મોહ ગયો બીન રામપદ, હોય ન દ્દઢ અનુરાગ,—૨૪૫
મોહે ગુણ કછુ હય નહિ, તુમ ગુણ ભર્યો ઝાઝ,
ગુણ અવગુણ વિચારીએ, પ્રભુ બ્રહ્ય ગ્રહેકી લાજ,—૨૪૬
સીતા માતકી કોટડી, ચંદન ચઢે કમાડ,
તાળાં કુંચી પ્રેમકી, તમ ખોલો અવધ મુરાર,—૨૪૭
નહિ વિદ્યા નહી બાહુબળ, નહી ખરચનકા દામ,
એસે પ્રતીત પાવનકો તુમ પત રાખો રામ,—૨૪૮
રામ નામ રટતે રહો જબ લગ ઘટમે પ્રાણ,
કબતક દીન દયાળકું, શબ્દ પડેગા ધામ,—૨૪૯
માયા મેરે રામકી ધરણી ધરકી દેહ,
પુજી બીરાને શ્વાનજુ જશ કોર કર લેહ,—૨૫૦
તુલસી બીરવા બાગમે ખીલીત એ કરમાય.
રામભરોસે વોહી રહે, પરબતપે હરીઆર.—૨૫૧
સંત મીલનકો જોઇએ. તજી માયા અભીમાન,
જ્યું જ્યું પગ આગે ધરે કોટી યજ્ઞ કોદાન,—૨૫૨
સંત સંત સબ એક હે જયમ આપુકો (અફીણ) ખેત,
કોઇ કુદરતી લાલ હય, ઓર સબી શ્વેત કે શ્વેત,—૨૫૩

ચલવે હો પંચ કોશકો, ચલ્યો ન એકે કોશ,
તમ થાકયો મન નહી થાકયો, એહી બડો અફસોસ,—૨૫૪
પાણી તો બંધા ભલા, જો કુછ ઉંડા હોય,
સંત તો બેઠા ભલા જો કુછ પરમારથ હોય,—૨૫૫
સાખી શબ્દ બહુ સુણીયા નહી મટયા મનકા ડાગ.
સંગત થકી ન સુધર્યા, તાકી બડી અભાગ,—૨૫૬
સંગત બિચારી કયા કરે. રૂદીયા ભયા કઠોર.
નવ નેજા પાણી ચડે પથર ન ભીજે કોર,—૨૫૭
ભલા ભજન વીસરે, નગડા ન ચડે સંગ,
કાળી ઉન કમાણસા એને ચડે ન દુજો રંગ;—૨૫૮
માખી ચંદન પરહરે દુરગંધ હોય ત્યાં જાય.
મુરખ નરને ભક્તિ ભાવે ન ઉંઘે કે ઉઠી જાય.—૨૫૯
નીચ નીચાઇ નહિ તજે જો પાવે સતસંગ.
તુલસી ચંદન લેપથી કંઇ વીષ ન તજે ભુજંગ.—૨૬૦
સબ નદીમેં ગંગા બડી. સબ પથરમે શાલીગ્રામ,
સબ વનસ્પતિ હુય તુલસી જાકે હૃદયમેં રામ,—૨૬૧
પ્રેમ છુપાયા નહી છુપે, જયાં લગી શ્વાસો શ્વાસ,
દાબી દુબી નહી રહે કસ્તુરીકી બાશ,—૨૬૨
આંખ ફુડાકા દે રહી મુખમે રહા ખટાસ,
ધીક ખોટા જીવના જો દમકા કરે વીશ્વાસ,—૨૬૩
આપ ભુલાને આપસે ઢુંઢન હે કંઇ ઓર,
જાકો તુમ ઢુઢત ફીરો હુય યહી તુમ ઠોર,—૨૬૪
સુમ કોથળી શ્વાન ભગ દાનો એક સમાન.
ડારત કે નીકો લગે ખેંચત નીકસત પ્રાણ,—૨૬૫

આવે તો રખે નહી. મનમે ધરે નહી ધીર.
જતન કરે નહી દ્રવ્યકો તાકો નામ ફકીર—૨૬૬
પેઠ સમાના અન અંગે પંઠ સમાના ચીર.
અધતિ લાલચ ના કરો તાકો નામ ફકીર,—૨૬૭
માયાસે સબ હોત હે સીદ્ધ સાધકને જોગ.
માયાસે સબ કરમ કપાવે માયા સાધે જોગ.—૨૬૮
બડે બડેકો દુઃખ હે, છોટેસે દુખ દુર,
તારે સબ ન્યારે રહે, ગૃહે ચંદ્ર ઓર સુર્ય.—૨૬૯
તુલશી એ સંસારમાં કોણ ભયો સમર્થ;
એક વચન દોઉ કુચ પર કો ન પસાર્યો હાથ,—૨૭૦
એક દીન એસા હોયગા કોઇ કીસકા નાહી,
ઘરકો નારી કોન રહે, એ તનકી માટી નાહી.—૨૭૧
જબ તું આયો જગતમે લોક હસે તું રોય,
એવી કરણી ના કરો કે પીછે હાંસી હોય,—૨૭૨
મનકો કહયો ન કીજીએ મન હોય પક્કા દુત,
લે ડુબે તરીયા મે જાય હાથસે છુટ,—૨૭૩
જો શીર કાટે ઓરકા અપના રહે કટાય,
તુલશી હરી દરબારમે બદલી કહીં ન જાય,—૨૭૪
હંસા તો મોતી ચુગે કાં લંઘન મર જાય,
સિંહ ઘાસ નહી ખાતહે છલંગ ખાલી જાય,—૨૭૫
દોડે કોસ હજાર લગ ઓર બસે લક્ષમી પાસ,
બીન દીને રઘુનાથકે મીલે ન તુલસિદાસ,—૨૭૬
દોષ નહી કુછ દયાળકા કર્મ કુટીલ ગ્રહે બાંય,
કર્મ હિન ૯ડપત ફિરે કલ્પ વ્રક્ષકી છાંય,—૨૭૭

રામ નામ કેહેનેસે જન, સ્વરૂપ હો જાય,
જલ ભીતર આવે નહિ કાપનારો પસ્તાય,—૨૭૮
તુલસી એ સંસારમે પંચ તત્વ હે સાર,
સંત સમાગમ હરીભજન દયા દાન ઉપકાર,—૨૭૯
ચીંતા મત કર માનસો કરતહાર સમર્થ,
જલમે વસે માછલી વાંકી ગાંઠકો અર્થ,—૨૮૦
સંત હમારી આતમા હમ સંતનકી દેહ,
રોમ રોમમે મે રહું જ્યુ ભાદરકો મેહ,—૨૮૧
તુલસી કહે ધન સુમકો જેશે શ્વાનકી પુછ,
આધે ભાર પચાસ મણ આખર છુંછકી છુંછ,—૨૮૨
તુલસી દેવા કઠીન હે જો કાહુકો દેત,
સુજસ હોત સંસારમેં ફેર આપનો લેત,—૨૮૩
સંત સમાગમ સરલ હૈ. મત કર દેખ વિચાર,
વસાગર અતિ કઠીન હૈ, બીન પ્રવાસ કીરતાર,—૨૮૪
તુલસી સીતારામસે, લગાવા ચાહો નેહ,
આઠે પ્રહર ભક્તિ કરો, પ્રભુચરણમેં દેહ—૨૮૫
માળા શ્વાસો શ્વાસકી ફેરેગા કોઇ દાસ,
ચોરાશી ભટકે નહી કટે કાલકી ફાંસ,—૨૮૬
મોજ ભુલાઉ ભુખે મારૂ મનકી પાડુ ખાલ,
ઈતના કરતે ના હઠે તો પીછે કરૂં નીહાલ,—૨૮૭
મેરા મન કયુ ઓર હૈ કર્તાકે કછુ ઓર,
ઓધવ કહે માધવશે સબ જુઠી મનકી દોડ,—૨૮૮
તુલસી એ તન ખેત હયે, મન વચન કર્મકી,
પાપ પુન્ય દોનું બીજ હય વાવે સો લણે નીદાન,—૨૮૯

રામનામ આરાધવો તુલસી વૃથા ન જાય,
બાંધવડો પઠવો આગે હોત સહાય,—૨૯૦
તુલસી રશના તો ભલી જો તુ સુમીરે રામ,
નહીતર કાઢી નીકાશીએ, મુખશે ભલો ન ચામ,—૨૯૧
તુલસી વિલંબ ન કીએ ભજ લીએ રઘુવીર,
તરકતસે જાત હે શ્વાસ સરીખે તીર.—૨૯૨
સ્વારથ સીતારામ હય પરમારથ સીયરામ,
તુલસી તરો દુસરે દ્વાર કયા હય કામ,—૨૯૩
તુલસી સોહી ચતુરતા રામ ચરણ લો લીન,
પરધન પરમન હરણકુ વેશ્યા વડી પ્રવીણ.—૨૯૪
પ્રતી રામપદ નીતી પંથ ચલે રાગ રસ જીત,
તુલસી સાત ન કેમ તે એહી ભકિતકી રીત,—૨૯૫
તુલશી ખોટે દાસકો રઘુપતિ રાખત માન,
જ્યુ મુરખ પુરોહીત ગોરને દેત દાન યજમાન,—૨૯૬
રામ ભરોસો રામ બલ રામ નામ વિશ્વાસ,
સમરી નામ મંગળ કુશળ માગત તુલસીદાસ,—૨૯૭
વૃથા લાભ સંતોષ સુખ રઘુવર ચણે સ્નેહ,
તુલસી સબ મન વશ યે તો જેસે વન તેસે ગેહ,—૨૯૮
તુલસી મમતા રામસો સમતી સબ સંસાર;
રાગ રોષ ન દોષ દુખ દાસ ભયે ભવ પાર;—૨૯૯
બોધક સબકે ભયે સાધક ભયે ન હોય;
તુલસી રામ કૃપાલતે ભલા હોયસો હોય,—૩૦૦
પરમેશ્વરસે પ્રેમરખે ઓર પરનારીસે હસના,
તુલસી દોનો નાં બને લોટ ખાય ઓર ભસના.—૩૦૧

માયાસે માયા મીલે કર કર લંબે હાથ,
તુલસી રંક ગરીબકી. કોય ન પુછે વાત,—૩૦૨
રામ નામ કહેતે રહો, ઘર રહો મન ધીર,
કબહુ કારજ સુધારિએ કૃપાસિંધુ રઘુવીર,—૩૦૩
પારસમણી ઓર કામધેનુ કલ્પતરૂકી વાડ
તુલસી હરિકી ભજન બીન તાતે ભલો હેતાડ—૩૦૪
જ્ઞાન ગરીબી હરી ભજન કોમળ વચન અદોષ,
તુલસી કબહુ ન છાંડીએ ક્ષમા શીલ સંતોષ,—૩૦૫
તુલસી જગમે આયકે, કર લીજે દો કામ,
દેનકો ટુકડા ભલા, લેનકો હરિ નામ,—૩૦૬
અન હોની પ્રભુ કર શકે, હોની હરિ રહી જાય,
તુલસી ધન સંસારમે પ્રભુ ભજન સુખદાય,—૩૦૭
અરબ ખરવસે દ્રવ્ય મિલે ઉદય અસ્તસે રાજ,
તુલસી હરીકે ભજન બીન સબી નરકકો સાજ,—૩૦૮
ચતુરાઇ ચુલે પડી ધીક્ક પઢયો આચાર,
તુલસી ભગવત ભક્તિ વીણ, ચારે વર્ણ ગમાર,—૩૦૯
તુલસી કહે અજ્ઞાનીકું, ધરત નહી મન ધીર.
પીછે બાળક જન્મ લે, આગે ઉપજત ખીર;—૩૧૦
તુલસી છળબલ છાંડકે, કરીએ રામકે સ્નેહ.
અંતર કયા ભરથારસેં, જીને દેખી સબ દેહ,—૩૧૧
ગંગા જમના સરસ્વતી, સાત સમુદ્ર ભરપુર,
તુલસી ચાતકકે મતે, બીન સ્વાંતી સબ ધુર,—૩૧૨
કાહુકે ધન ધામ હય, કાહુકે પરિવાર.
તુલસી એસે દીનકું, સીતારામ આધાર,—૩૧૩

એક ભરોસે રામકો પીએ પાપ ભર મોટ,
જેસે નારિ કુનારીકો બડે ખસમકી ઓટ,—૩૧૪
સબ દેખે પરખે લીએ બહુત વાચક હોય,
તુળશી સીતારામ બીન અપના નાહી કોય,—૩૧૫
જયુ કામીકે ચિત્તમે, ચડી રહત નીત્ય કામ,
એસે હો કબ લગી હો, તુલસીકે મન રામ,—૩૧૬
તુલસી બુરા ન માનિએ, જો ગમાર કહી જાય,
અચ્છા હોય સો રાખીએ, બુરા વહી જાય.—૩૧૭
બીન માગે મોતી મીલે, ન માગે ભીખ,
તુલસી જો વિશ્વાસ કરે તો મીલીએ વિશ્વાધીશ,—૩૧૮
તુળસી જીસકે મુખસે, કબુ ન નીકળે રામ,
તીનકે મુખસે ડારીએ નવસાગરકો ગામ,—૩૧૯
તુલસી એ તન ત્યાં હય, તપત સદા ત્રિપાપ,
શાંની હો જબ શાંતી, પદ લાવ રામ પ્રતાપ,—૩૨૦
કેલા કલમ કુલીન હય નમે બચપણ જાય,
ઓછી જાત ચેરડકી રહે શીષ પર તાય,—૩૨૧
મન માતંગ માને નહિ, જબ લગ ખતા ન ખાય,
જેસે વિધવા સ્ત્રી દુષ્ટ કર્મ કરે પસ્તાય,—૩૨૨
જાત્રે પણ આવે નહી, ઉસકુ દેત ગજરાજ,
ભુખ દઇ તો ભીક્ષા દઈ, એસા ગરીબ નિવાજ,—૩૨૩
પારસમણીકે સંગમે, કંચન ભઇ તલવાર.
તુલસી ઉસમે ના ગયે, ધાર ભાર આકાર.—૩૨૪
શાહી ગઈ સફેતી આઈ, કરલે હરિસે હેત.
ફીર પીછે પસ્તાયગો, ચીડીયા જીગ જાયગી ખેત,—દ૨૫

કબીર સાહેબનાં ભજન. (૧)

કબ સમરોગે રામ, અબ તુમ કબ સમરોગે રામ,
ગર્ભ કુલીમે જપ તપ કીનો; નિકલ હુવા બેઇમાન; અબ૦ ૧
બાલપનેમે ખેલ ગમાયા, તરૂણુપનેમે કામ;
હાથ પાંવ જબ કંપન લાગે, નિકલ ગયો અવસાન; અબ૦ ૨
જુઠી કાયા જુઠી માયા, આખર મોત નીદાન,
કહુત કબીરા સુન ભાઇ સાધુ, યહી ઘોડા મેદાન; અબ૦ ૩

ભજન— (૨)

બકવા મત કરના બે ખુદાકા નામ જપના બે;
ઉત્તમ નરદેહુ પાયા પ્રાણી ઉસકા હીત કછુ કરના;
દવલત પે મત ભુલો યારો, નામ ખુદાકા જપના; બક૦ ૧
ખુદા સરીખી કાયા યારો એશી વહા હોનેકી;
કિતેક જનમ આવે જાવે ખાખ ઉડેગી તનકી; બક૦ ૨
ચીરા લગાયા ચુના પીટાયા, મહેલ બનાયા ખાસા;
અજબ કાલકી ગાંઠ પડી તબ, જંગલ હુવા તમાશા; બક૦ ૩
કહુત કબીરા સુન ભાઈ સાધુ, હિંદુ મુસલમાના;
નામ ખુદાકા જપના યારો, ભવસાગર તરજાનાં; બક૦ ૪

ભજન— (૩)

રામ નામ તું જપલે કાયકુ મગરૂબી કરતા હે;
કચી મટીકા બંગલા તેરા, પાવ પલકમાં ઢલતા હે,–રામ૦
બ્રાહ્મણ હોકર પુરાણ વાંચે, સ્નાન તરપન કરતા હે;
સરવ કાલ સુચીત તો એ કયા. સાહેબ મીલતા હે;—રામ૦ ૨
જોગી હોકર જટા બઢાવે, હાલ મસ્તમે રહેના હે;
ઉખર ધરેકર હાથ સુકાવે, યો કયા સાહેબ મીલતાહે;રામ૦૩

માન ભાવ પડતે કાલે કપડે, દાઢી મુચ્છ મુડાતા હે;
ઉલટી લકડી હાથ પકડકર ઓં કયા સાહેબ મીલતાહે; રામ૦૪
મુલ્લા હોકર બાંગ પુકારે, એ કયા સાહેબ બહિરાહે,
મુંગીકે પાવમે અવાજ બાજે, ઓભી અલ્લા સુનતાહે;—રામ૦૫
જંગમ હોકર લીંગ બંધાવે, ઘર ઘર લેકર ફીરતાહે;
શંખ બજાકર ભીક્ષા માગે, એ કયા સાહેબ મીલતાહે; રામ૦૬
કહુત કબીરા સુનભાઇ સાધુ, મનકી માયા જપતાહે,
ભાવ ભકિતસે ધ્યાન ધરત હે, ઉસ્કુ સાહેબ મીલતા હે;-રામ૦૭

ભજન— (૪)

સંગત સંતનકી કરલે, જનમકા સારથક કછુ કરલે;
ઉત્તામ નરદેહ પાયા પ્રાણી, ઇસકા હીત કછુ કરલે;
સદગુરૂ જાકે બાબા, જન્મમરણ દુર કરલે;—સં૦૧
કાંહાંશે આયા કાંહાં જાવેગા, એ કછુ માલમ કરના;
દો દીનકી જીંદગાની બંદે, હોશીયાર હોકર રહેના;—સ૦૨
કોન કીસકા જોરૂ લડકે, કોન કીસકે સાલે;
જબલગ અપના પલ્લા બાઝત, તબલગ મીઠા બોલે—સ૦૩
કહુત કબીરા સુનભાઇ સાધુ, બારબાર નહીં આના;
અપના હીત કુછ કરલે પ્યારે, આખર એકેલા જાના—સં૦૪

સમાપ્ત.